

Respect și acum în familia mamei.

Dar, în fond, orice familie care se respectă are în trecutul ei o sinucidere din dragoste. Unele se pierd în negura vremii și apoi, istorisite din generație în generație, purificate de amănuntele sordide, devin legende de familie pe care să le povestești, pentru atmosferă, la întâlniri romantice. Unde cresc șansele de succes. Dar cu cele recente nu e același lucru. Ele rămân ascunse, nu sunt pomenite în familie, și așa crezi că poți să le uiți. Eroare. Astfel de lucruri nu se uită și, mai devreme sau mai târziu, își fac apariția. Atunci când te aștepti mai puțin.

Iar eu nu am aflat prea ușor nimic din ceea ce se referă la familia mamei. Mi se părea ciudat că nu rămăsese nimic de la bunici. O vreme am căutat prin pod. Trebuia să fie pe undeva un jurnal sau un album cu fotografii. Orice familie are așa ceva. Degeaba însă. Curiozitatea mea se lovea de un zid de tăcere și după un timp m-am lămurit că n-are rost să mai întreb. Dar întrebările nerostite se adunau în mine și atunci încercam să răspund singur. Adunam cu grijă fiecare cuvânt care se referea la ei, care-mi închipuiam că se referă la ei. O expresie pe fața mamei, o ridicare din umeri. Credeam, voiam să cred că avuseseră o viață fericită. Și speram că doar finalul fusese trist.

Despre bunica părinții nu mi-au spus mai nimic. Doar că a murit la scurt timp după ce a aflat de moartea bunicului, iar mama a rămas singură la optsprezece ani.

Adevărul l-am aflat mult mai târziu, într-o zi de început de vară, de la doamna C. O zi în care, ca de obicei, silueta ei mică și dreaptă dirija, cu mâinile ridicate, o orchestră imaginară alcătuită din mobilele din cameră. „Și acum intră viorile...” În perioada aceea îi dusesem pick-upul meu și căutam peste tot discuri cu muzica pe care o iubea atât. Descoperisem un anticariat micuț pe o stradă care dădea în Lipsani și mă duceam mereu acolo.

Anticarul, un bătrân morocănos, care la început, iritat de ignoranța mea într-ale muzicii, nici nu mă băga în seamă, s-a înmuiat treptat. Într-o zi, când l-am prins probabil în dispoziție bună, mi-a scos de sub teighea un disc învelit în hârtie crem. A desfăcut încet hârtia, a pus-o deoparte și mi-a zis în timp ce mângâia delicat coperta:

— E ceva rarissim. *Concertul 21 pentru pian și orchestră* de Mozart. Cu Lipatti. L-a înregistrat în 1950, cu doar câteva luni înainte să moară. Sunt sigur c-o să-i placă doamnei.

Știa deja că nu le cumpăr pentru mine.

— Așa ceva nu se găsește cu una, cu două. Iar acum, când lumea nu prea mai ascultă discuri, cu atât mai puțin.

A pufnit cu dispreț.

— Dar ia gândește-te. Să pui concertul ăsta pe o casetă de-aia de-a voastră și la partea cea mai frumoasă să se întrerupă și să trebuiască s-o întorci. Rahat! Pieri toată magia.

Eram emoționat când i-am dus discul în ziua aceea. Nerăbdarea ei în momentul în care apăream cu un disc nou mă înduioșa mereu. Când l-a văzut, am avut impresia că o să plângă. Degetele ei sensibile tremurau ușor și mângâiau, într-un gest asemănător cu al anticarului, coperta discului pe care o siluetă de bărbat dirija, cu mâinile ridicate, o orchestră aflată în penumbră.

Am ascultat împreună și la un moment dat mi-a zis:

— Ascultă cadența asta, e divină. N-am mai auzit-o până acum.

Nu știam ce este o cadență și și-a dat seama imediat. Mi-a zis apoi cu vocea unui profesor nemulțumit de ignoranța elevului favorit:

— E un pasaj scurt lăsat pentru improvizație, ca solistul să-și poată arăta virtuozitatea.

Am ascultat până la capăt, apoi a continuat:

— Există multe cadențe compuse deja pentru concertul ăsta. Și de fiecare dată când ascult o interpretare nouă,

Respon: mă întreb pe care a ales-o pianistul. Poate cea a lui Mozart, deși se zice că s-a pierdut, poate a lui Beethoven sau Brahms. Și ei au compus cadențe pentru o parte din concertele lui Mozart. Nu știi dinainte care va fi. Iar unii pianiști aleg cadențe mai puțin cunoscute sau le compun chiar ei.

S-a uitat la mine cu privirea ei pătrunzătoare:

— Așa e mereu, nu poți să știi totul de la început. Uneori însă ghicești, așa cum eu am ghicit că va fi o cadență compusă chiar de Lipatti.

Discul se terminase, iar ea l-a luat cu grijă de pe pick-up, l-a băgat în coperta lui și apoi s-a ridicat pe vârfuri ca să-l așeze pe un raft. Când s-a întors spre mine, expresia ei era alta. Parcă un pic răutăcioasă.

— Sau cum bunicul tău a ghicit de la început ce va urma. Dar asta nu l-a împiedicat să facă ce a făcut.

Am tresărit, ca întotdeauna când spunea ceva de familia mea.

Ea a continuat pe același ton.

— Și bunicului tău îi plăcea concertul ăsta. Ultima dată când l-am întâlnit a fost la Ateneu și chiar asta se cânta. Peste puțin timp l-au arestat. Văd și acum în fața ochilor privirea lui în timp ce asculta *Andantele*.

Se dusesse în dreptul pianului și aranja partiturile.

— Pe ea n-am mai văzut-o apoi până în ziua în care s-a sinucis.

Hei, dar ce-i asta?

Cam așa ceva simți probabil când cineva îți face vânt de undeva de sus. Surpriză, durere, teamă, un amestec de senzații din care nu poți să alegi nimic. Care te copleșesc și îți taie pe moment capacitatea de reacție.

Am încercat să ascund că nu știam, dar a fost în zadar.

Măinile ei atinse de artrită, cu vene proeminente aranjau în continuare partiturile. Apoi s-a uitat la mine cu privirea aceea care citea tot. Doar că nu avea ce citi,

Respon mintea mea era goală de orice gând, în încercarea disperată de a se agăța de ceva, orice, ca să scape de oroarea groaznică descoperiri.

— Nu înțeleg de ce nu ți-au spus. Asta nu trebuie ascuns.

Se așezase din nou pe taburetul din fața pianinei și își privea mâinile împreunate în poală, strălucirea stinsă a rubinului de pe degetul inelar. A continuat cu voce lipsită de intonație.

— Cred că tu nu ai aceeași tactică a struțului. Altfel n-ai fi venit aici. Și n-ai fi încercat mereu să mă descoși. Să nu crezi că nu mi-am dat seama.

Afirmația fusese retorică, nu aștepta niciun răspuns de la mine.

— Poate ai tăi au vrut să te cruțe. Dar eu cred că au greșit. Trebuie să înveți să înfrunți trecutul, iar pentru asta trebuie să-l știi și să-l înțelegi. Nu spun că e ușor. Nimic din ceea ce contează cu adevărat nu e ușor.

Stătea foarte dreaptă pe taburet, iar eu simțeam pentru prima dată lipsa unei canapele în acea cameră atât de înțesată de mobile. Spătarul scaunului îmi intra în coaste, picioarele prea lungi mi se loveau între ele, tot corpul părea stângaci și nelalocul lui aici. Nu voiam să mă uit în jur, nu voiam să știu în care din camerele astea se întâmplase. Până acum nu mă gândisem că bunica murise aici, crezusem, nu știu de ce, că murise de inimă, undeva la un spital.

Vocea ei continua implacabilă.

— Trecuseră câteva luni de când aflate de moartea bunicului tău, când m-am întâlnit cu ea. Locuia încă aici în casă, dar îi lăsaseră doar o cămăruță.

Am ridicat privirea.

— Nu asta, una din camerele de la demisol, care fuseseră ale servitorilor. Stătea acolo cu fata. Cu ele au fost mai drastici, pentru că bunicul tău era deținut politic.

Respectiv, am răsuflat oarecum ușurat, măcar puteam să continui să mă uit în jur.

— Slăbise mult în anii în care n-o mai văzusem. Fusesse o femeie foarte frumoasă și lumea spunea că în ultimul timp se urâtise. Dar atunci, în ziua aia, când m-am întâlnit cu ea, mi s-a părut frumoasă. Avea o altfel de frumusețe, pe care n-am înțeles-o pe moment. Nepământeană parcă. Am discutat foarte puțin, chestiuni generale, cum ne descurcăm, ce cumpărăm... Mi-a zis că fata era plecată, făcea practică pentru ultimul an de liceu și urma să dea la medicină. Cumpăraseră un buchet mare de garoafe albe și m-am întrebat unde se ducea. Și atunci mi-a spus: „Le-am luat pentru el, erau florile lui preferate“. M-a tulburat chestia asta. Și ceea ce a zis în continuare. „Nici măcar nu știu unde e înmormântat. Acolo e doar o groapă comună, n-am avut pe cine să întreb, lumea din sat nu știe nimic. Dar mă bucur că a scăpat în sfârșit de chinul ăla.“ Și ne-am despărțit.

Se opri, dar eu așteptam. Știam că va continua.

— A doua zi am aflat. Murise de o supradoză de somnifere. Lumea zicea că în ultima perioadă avea probleme cu somnul. La anchetă n-au putut determina dacă fusese un gest deliberat sau nu și au încadrat-o la moarte accidentală. Pe vremea aceea, viața conta foarte puțin. Iar a celor ca noi și mai puțin.

Și-a îndreptat broșa cu camee de la gât și a încheiat.

— Dar toți au știut. N-a vrut să continue fără el. Când au găsit-o, ținea în brațe buchetul de garoafe albe.

Auzeam ca prin vis ce a zis în continuare, dar mintea mea era incapabilă să analizeze informația. Doar o înmagazina.

— Unii au condamnat-o, au zis că e imoral să faci așa ceva când ai un copil. Știu și eu... e greu să-i judeci pe alții. Dar cred că bunicul tău a meritat să fie iubit atât de mult. Gurile rele spuneau că o înșelase. Nu știu dacă era adevărat. Însă știu că se iubeau. Știu asta.

Respect p... Privirea ei era fixă, dar probabil ceea ce vedea nu avea legătură cu tablourile din care ea și soțul ei priveau fiecare și separat de peste patruzeci de ani.

— Îi invidiam. I-am invidiat mult timp, chiar și după ce au murit.

Și-a mișcat buzele, dar n-am auzit niciun sunet. Poate doar imaginația mea a continuat: „Iar pe el...”.

Am tăcut amândoi, ea pierdută într-o reverie duioasă, eu incapabil să mă mișc, să vorbesc. Sau să gândesc. Într-un târziu, pentru prima oară în ziua aceea, mi-a zâmbit.

— Hei, ce-i cu figura asta?

M-a pus apoi să fac niște game, ca să îmi dea ceva de făcut. Iar la plecare mi-a zis:

— Știu că voiai să afli. Consideră că e modul meu de a-ți mulțumi pentru bucuria pe care mi-ai făcut-o cu discul ăsta. În fond, ești singurul lor nepot.

M-am dus în camera de cămin pe care o împărțeam cu George și cu Gicu, m-am întins în pat fără să mă dezbrac și mi-am tras pătura peste cap. Nu voiam să văd lumină, nu voiam să aud cuvinte.

Peste două zile aveam examen la tehnologie și nu învășasem nimic. George s-a uitat la mine și m-a întrebat:

— Ce faci, nu te-apuci să-ți citești?

Nu i-am răspuns, dar el a insistat.

— Nu mă prezint la examen, o să-l dau în toamnă.

Nici n-a vrut s-audă.

— O să rămâi repetent, ai deja două restante. Nu te las să faci tâmpenia asta. Hai să învățăm împreună.

A stat de capul meu toată noaptea și ziua următoare și până la urmă am reușit să scot un cinci. Abia după examen m-a întrebat:

— Ce ți-a mai zis baba aia, de te-a terminat în halul ăsta? Nu știi ce față aveai când ai venit...

Am evitat cumva răspunsul, dar îi eram recunoscător. Reușise să mă facă să trec peste primul moment.

Iar cu restul mă puteam descurca și singur.